

بسمه تعالی

بیست و دومین سال توفیق الهی، همفکری محققان فرهنگ علوی

امسال بیست و دومین سال انتشار اولین فصلنامه نهج البلاغه است. البته پیش از این در بهار ۱۳۶۱ تک شماره‌ای تحت عنوان «مدینه العلم» منتشر شد که مقالاتی از مرحومان شیخ آقا بزرگ طهرانی، علامه طباطبایی، شهید مطهری، آیت الله طالقانی، استاد شانه‌چی، دکتر شهیدی و... در آن درج شده بود ولی دوام نیافت تا اینکه در سال ۱۳۸۰ اولین شماره فصلنامه تحت عنوان فصلنامه پژوهشی نهج البلاغه قدم در عالم مطبوعات نهاد و بطور مرتب در هر فصل منتشر می‌شود و محققان و نویسندگان آثار و مقالات خود را ارسال می‌نمایند. در این مدت ۴۹۴ مقاله در رابطه با نهج البلاغه و فرهنگ علوی توسط صدها نفر از نویسندگان و اندیشمندان و اساتید حوزه و دانشگاه به رشته تحریر درآمده و به علاقمندان عرضه گردیده است.

و تعدادی در همین حدود مقاله به دفتر مجله از طریق سامانه ارسال گردیده که نشانگر استقبال اهل علم و شیفتگان فرهنگ علوی است که پس از سال‌ها دوری و محرومیت داری و شفابخش دردها و مشکلات اجتماعی، سیاسی و فکری خود را دریافته‌اند. آن هم در زمانی که دو قطب مسلط بر جهان (کمونیسم و سرمایه‌داری) اهمیت و اعتبار خود را از دست داده و دنیا در جستجوی راه سومی بود که پاسخگوی روح، وجدان و خلأهای زندگی آنان باشد. طلوع مجدد خورشید اسلام در آسمان انقلاب اسلامی موجب این پیشرفت بود که همواره در حال گسترش است.

جالب است در دنیایی که بیشتر تلاش‌ها در صدد بدست آوردن عنوان‌ها می‌شود و حداکثر بررسی و تحقیق در امور مادی و کشف و تولید ابزار زندگی است عده زیادی از فرهیختگان

درصد کشف و تحقیق در معارف علوی که زیربنای ساخت جامعه عالی انسانی است، می‌باشند. امید است که این تلاش‌ها زمینه‌ی برای تحقق جامعه آرمانی اسلامی باشد.

جالب‌تر آنکه امام تذکره از این فرصت بهره جست و مردم را به این گنج سرشار رهنمون ساخت و در سال ۱۳۶۰ با ارسال پیام خود به کنگره هزاره نهج البلاغه که از طریق رسانه‌ها منتشر شد، موجی عظیم به راه انداخت و نهج البلاغه را به جامعه معرفی کرد.

خوشبختانه فرهیختگان پیام امام را دریافت کرده و در راه استخراج این گنج عظیم سر از پا نشناخته و بطور جدی وارد شدند. امام خطاب به آنان فرمود:

«... اینک امید آن است که شما دانشمندان و متفکران متعهد که در کنگره ارجمند هزاره نهج البلاغه گرد هم آمدید ابعاد عرفانی و فلسفی و اخلاقی و تربیتی و اجتماعی و نظامی و فرهنگی و دیگر بعدها را به مقدار میسور بیان فرمایید و این کتاب را به جوامع بشری معرفی نموده و عرضه دارید که این متاعی است که مشتری آن انسان‌ها و مغزهای نورانی است...»^۱

توجه و همفکری فرهیختگان

گرچه فرهیختگان، ارباب فضل و فضیلت و عموم مردم حقیقت‌خواه و اسلام‌دوست این پیام را به جان و دل دریافت کردند و نشانه آن استقبال و استفاده بی نظیر و شرکت در جلسات کنگره‌های نهج البلاغه و استفاده از کتاب‌ها و نشریات نهج البلاغه بود. ولی متأسفانه مسئولان و دست‌اندرکاران مربوطه بعضاً آن را جدی نگرفته و جز تعریف و تمجید لسانی و احسنت و آفرین گفتن، اقدامی برای نشر و گسترش آن انجام ندادند و از نظر سرمایه‌گذاری و ارائه امکانات بی تفاوت از کنار آن گذشتند.

البته در این رابطه برای انجام وظیفه با دولت‌های وقت و دوره‌های مجلس تماس‌هایی گرفته شد و گزارش‌هایی از کارهای انجام شده و در دست اقدام ارائه گردید ولی پاسخی دریافت نشد.

اما بنیاد نهج البلاغه به پشتوانه ولایت علوی و عنایت آن بزرگوار همان‌طور که در این میدان وارد شده بود همچنان به کار خود ادامه داد و با چنگ و دندان برای روشن ماندن این چراغ

۱. صحیفه امام خمینی، جلد ۱۴، صفحه ۳۴۹

تلاش کرد و بدون دریافت بودجه‌ای از دولت و مجلس، شانزده کنگره داخلی و بین‌المللی را برگزار، بیش از دویست کتاب تألیف، ترجمه، چاپ و نشر و... انجام داد. خوشبختانه این کتاب‌ها مورد توجه قرار گرفته که بعضی از آنها در تیراژ پنجاه هزار چاپ و منتشر گردیده است.

ذکر این نکته لازم است که بنیاد نهج‌البلاغه از آغاز بدون هیچ‌گونه بودجه دولتی و یا داشتن ردیف بودجه، کاملاً مردمی متکی بر ایمان و احسان آنان بوده و در طول پنجاه سال فعالیت خود از آن منبع عظیم بهره‌ور گردیده و نیز از فعالیت‌های اقتصادی و تجاری پرهیز و در این وادی وارد نگردیده است. البته مشکلات و محدودیت‌های آن را هم تحمل کرده است. کوتاه سخن آنکه مجله برخلاف کتاب - که محصول یک فکر و نظر می‌باشد و بر محور یک اندیشه و اطلاعات محدود شکل می‌گیرد - به عنوان مجموعه‌ای از اندیشه‌ها و دانش‌های مختلف است که مطرح و به بحث و نقد گذاشته می‌شود که همین «رد و ایرادها» منشأ تکامل و رشد آنها گردیده و نتایج ارزشمندی حاصل می‌شود.

در همین راستا مجله از صاحبان فکر و اندیشه دعوت می‌کند که آخرین آراء، نظرات و پژوهش‌های خود را ارائه نموده تا ضمن مطالعه و بررسی دیگر صاحب‌نظران، به کاهش معضلات و مشکلات جامعه کمک کنند.

در اینجا بی‌مناسبت نیست که به داستان اختلاف نظر و فتوای مرحوم آیت‌الله یثربی کاشانی اشاره شود.

مرحوم آیت‌الله بروجردی نماز جمعه را در زمان غیبت امام (علیه‌السلام) جایز نمی‌دانستند و البته دلایلی هم داشتند، ولی مرحوم آیت‌الله یثربی معتقد به جواز آن بودند. بدیهی است این اختلاف نظر تا وقتی صاحبان آن در جلسه‌ای مشترک به بحث و گفتگو نشینند و دلایل هریک در مقابل دیگری به نقد و چالش کشیده نشود، مسئله حل نخواهد شد.

لذا مرحوم آیت‌الله یثربی از کاشان به قم آمدند و با مرحوم آیت‌الله بروجردی در همین مورد بحث و گفتگو کرده و پس از بحث و نقد ایرادها و شنیدن دلایل و پاسخ‌ها سرانجام

مرحوم آیت‌الله بروجردی از نظر خود برگشته و متواضعانه نظر مرحوم آیت‌الله یثربی را پذیرفتند.

منظور آنکه بحث و گفتگو آن هم از طرف افراد هم‌طراز و در سطح بالا گام بلندی در کشف حقایق و دستیابی به مطالب و آراء صحیح و مستند خواهد بود.

فصلنامه نهج البلاغه در طول سال‌های انتشار این نقش مهم را ایفا کرده و در مسایل مربوطه از تضارب آراء صاحب‌نظران بهره‌ور گردید و رسالت خود را به انجام می‌رساند.

برای نمونه به مصاحبه مرحوم آیت‌الله واعظزاده خراسانی در شماره (۴ و ۵) فصلنامه که تحت عنوان: «نهج البلاغه، رهبری و حکومت اسلامی» اشاره می‌شود که ایشان مباحثی درباره امامت، ولایت و بیعت مطرح کرده و نظر خود را در موارد فوق بیان نمودند که مورد اعتراض و نقد بعضی دیگر از صاحب‌نظران قرار گرفت و در شماره بعد حجت‌الاسلام والمسلمین قزوینی جوابیه و نقد مفصلی بر آن نوشتند و در فضایی علمی و تحقیقاتی و دور از تعصب و تنش مباحث و نظرات مربوطه را در معرض افکار قرار داده که مورد توجه قرار گرفت.

سخن آخر

فصلنامه نهج البلاغه همواره از نظرات و نقدهای عالمانه و منصفانه استقبال کرده و سعی می‌کند که مسایل و موضوعات، پژوهش‌ها و آراء اندیشمندان را دریافت و در دیدگاه دیگر صاحب‌نظران قرار داده و در این راستا گامی در جهت پیشرفت علوم و معارف اسلامی بردارد. ذکر این نکته لازم است: از آنجا که ۱۴ خطبه، یک نامه و ۴ حکمت نهج البلاغه مربوط به دوران قبل از خلافت امام علی (علیه السلام) است می‌توان گفت ۹۸٪ نهج البلاغه مربوط به دوران خلافت آن حضرت می‌باشد، از این رو مطالب نهج البلاغه علاوه بر نکات اعتقادی، اخلاقی و عرفانی در رابطه با مسایل سیاسی و اجتماعی نیز مطرح است که امروزه شدیداً مورد نیاز می‌باشد، لذا دانشمندان و محققان می‌بایست مشکلات و نابسامانی‌ها و مسایل روز و راه‌حل‌های آنها را از کلام امام استخراج و تبیین و ارائه کنند زیرا کلام آن بزرگوار فراتر از کلام بشر عادی و دارای ابعاد و نکته‌های مهم در رابطه با زیرساخت‌ها و دیگر موارد است که

می‌تواند شفابخش دردهای جامعه باشد و این امر مهم در پرتو اُنس و آشنایی عمیق با فرهنگ علوی و سیره آن حضرت می‌باشد.

بنابراین مطالعه تاریخ زندگی مخصوصاً دوران خلافت پنج ساله حضرت، از منابع اصیل و متعدد به کشف اسرار کلمات آن بزرگوار کمک شایانی خواهد کرد و مهم‌ترین تفسیر و توضیح سخنان امام، سیره ایشان می‌باشد.

بنابراین تفسیر و استخراج ابعاد سیاست و حکومت امام که عمده‌ترین آنها «نظریه عدالت علوی» است در صدر مطالب و مقالات می‌باشد که امروزه در جهان مورد بحث مکتب‌ها و صاحب‌نظران است.

باید اعتراف کرد که در این موارد کار مهمی انجام نگرفته و یا حداکثر به نقل تاریخ بسنده شده است.

امید آنکه صاحب‌نظران و اندیشه‌ورزان در این رابطه کمر همت را محکم بسته و در این جهاد علمی بیش از پیش وارد شوند، بعون الله و نصره.

سیدجمال الدین دین پرور